

“L'Estat del país”**Informe Anual 2009****Pel relançament de Catalunya****Una situació de crisi. Cal reaccionar**

La societat catalana afronta en aquest moment una crisi que es manifesta en els camps més diversos. Crisi que s'ha de veure i viure com una oportunitat de canvi, però que es manifesta cruament per a molts ciutadans i que, col·lectivament, es tradueix en una situació de desconcert, inseguretat i desconfiança.

El país contempla desconcertat com certs valors que es tenien com a definidors de la seva pròpia identitat s'esfondren sobtadament, sense generar-ne d'altres que els vinguin a substituir positivament. Falten referències solvents que, molt sovint són substituïdes per un cert espontaneisme populista d'escassa durada i dubtosa consistència.

Aquest desconcert es tradueix, en la pràctica, en una sensació creixent d'inseguretat. No es veu clar el futur –el de cadascú i el del país– en el camp polític, econòmic, social. La gent mira amb neguit l'esdevenidor i tots els estudis posen de manifest que es recela que el futur pugui ser millor, per a nosaltres mateixos i per les noves generacions.

Amb aquest quadre, la desconfiança guanya terreny. Desconfiança en les institucions, en la política i els polítics, en el sistema econòmic i, molt concretament, en el financer.

Cal reaccionar contra aquesta situació i fer-ho apel·lant al sentit de responsabilitat dels líders polítics i socials del país, per tal que en la seva acció siguin capaços de generar sentiments d'esperança en el futur de Catalunya. Perquè hi ha bases que ho permeten. Tan certs com el desconcert, la inseguretat i la desconfiança, el país té actius molt importants que defineixen una base sòlida per reprendre un bon camí. Tenim actius que no podem negligir: un país que no ha perdut l'ambició, que preserva la seva identitat en plena tempesta i atacs, amb una economia que ha obert camins exteriors i d'innovació, amb joves solidaris i oberts al món; un país amb cohesió, malgrat les dificultats que la penúria econòmica i la massiva immigració li plantegen. Un país que s'estima a si mateix i que per la seva dignitat mou encara registres de mobilització col·lectiva.

Per això, aquesta apel·lació, no s'adreça exclusivament als líders polítics i socials, sinó que abasta tota la societat. Mai tant com ara, l'aliança entre política i societat haurà estat tan necessària. La col·laboració público-privada marcarà el futur de Catalunya.

Pel relançament de Catalunya

És per això que aquest manifest de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País vol ser una crida a favor del relançament de Catalunya. Una aposta a favor de la seva capacitat de reaccionar davant la crisi actual, convertint-la en una gran oportunitat. No és un exercici voluntarista, sinó una necessitat; sortir de la crisi ens demanarà molts sacrificis,

però està al nostre abast superar-los. Ho hem fet altres vegades; ara podem tornar-ho a fer.

Certament, estem davant d'una important crisi de valors. Ens ha costat transitar cap a la societat global i post-industrial; els valors del compromís, de l'esforç, i de l'autoexigència, han estat substituïts per manifestacions poc compromeses que posen l'accent en el més immediat, relativitzant l'esforç, defugint l'autoexigència. Però tot això, ha fet crisi; ja queda clar que per aquest camí no es va enlloc.

Cal reaccionar i preguntar-nos, quina Catalunya volem pel futur. Quins són els objectius d'un nou projecte per a Catalunya, que els catalans d'ara volen construir per als de demà, i què estem disposats a fer per aconseguir-ho. Amb quina dedicació i quin esforç. Amb quin compromís.

Perquè el que cal fer és molt i en molts camps. Institucionalment, Catalunya no pot seguir vivint de forma precària en la seva ambició d'autogovern. Ja no és la qüestió de l'amenaça que pesa sobre el seu Estatut, sinó la necessitat de saber com serà respectada la seva voluntat. Negar la importància d'aquest problema, ja no té cap mena de sentit. Catalunya demana respecte i la societat busca camins per a exigir-lo.

Però també econòmicament hem de decidir per quins camins volem reconduir el futur del creixement i del benestar. Els tòpics de la formació –en què aquesta Societat Econòmica ve insistint des de fa temps-, de la necessitat d'enfortir la recerca, la innovació i el desplegament tecnològic, o de buscar en la internacionalització i en la competitivitat els marges necessaris per a equilibrar les mancances del mercat intern, ja no poden amagar que encara serà necessari molt més i amb urgència. La sortida de la crisi per a altres països del nostre entorn escurça el marge de temps per portar a terme les mesures que Catalunya necessita.

Lideratge polític, però també social

Aquesta és una tasca que correspon liderar al món polític. Escoltant, dialogant i amb una gran voluntat d'unitat. El projecte de país que Catalunya necessita supera els àmbits de majories estrictes; és tot el país que l'ha de fer seu. No es pot assenyalar la unitat com el refugi de moments èpics o de manca de llibertat o de recuperació d'aquesta. La crisi que vivim demana de polítiques a mitjà i llarg termini que han de comprometre una acció de govern plural i cohesionat que vagi més enllà de calendaris electorals.

El temps polític és curt; és un món en espais molt limitats per a tot tipus de conteses electorals. Pel contrari, el temps econòmic mira a llarg termini. Les reformes necessiten de temps i, molt sovint, més d'una legislatura. I el mateix cal dir quan el que es contempla és l'ambició de Catalunya i la seva vocació d'autogovern. Aquest no és un problema d'avui per demà; necessita espais de temps que superin les demagògies populistes estimulades per unes o altres eleccions. Un projecte de país no s'esgota en el temps curt; ni pot ningú pretendre protagonitzar-lo des de la seva orgullosa soledat. Un projecte de país, per definició, ha de ser un projecte compartit, i servit amb compromís de superar calendaris electorals, i resultats puntuals. Un projecte de país ha de tenir i mirar el futur, i sobretot, molta solidaritat i generositat en la seva defensa.

Només en projectes així definits i servits es podran construir els lideratges que el país necessita. Sense un projecte, recolzat en lideratges forts, no hi ha possibilitat de generar il·lusió, confiança i esperança, elements bàsics i imprescindibles per a un relleu col·lectiu. Però, aquest projecte ha de recolzar-se en amples majories polítiques, perquè només així es pot reclamar i aconseguir un ampli recolzament social.

Més unitat

Certament, la unitat com a objectiu pot tenir efectes paralitzants o que desdibuixin les identitats dels actors polítics. Però, en primer terme, aquesta unitat es postula com a referent temporal per a una conjuntura complicada; i, d'altra banda, s'articula al voltant de plantejaments que defineixen la unitat com a política de bàsica integració. La unitat pot ser que no siguin tots; però sí molts més que majories estrictes i febles sotmeses a la contradicció permanent.

De fet, Catalunya ha gaudit de les seves millors respostes col·lectives quan políticament s'ha descansat en la unitat. La Solidaritat Catalana en va ser un exponent; o els moments finals del franquisme, o l'entesa bàsica que va animar la posició de Catalunya en el procés de transició. Sense aquella unitat segurament avui tindríem posicions institucionalment més febles i econòmicament menys sòlides. Però, en tot cas, el que cal constatar és que la reacció que es planteja ho és enfront d'una situació molt especial que justifica tant com mai un escenari d'unitat. No es podrà demanar de la societat catalana un esforç i una il·lusió per avançar cap a un millor futur pel país que no vingui acompanyada de l'exemple del propi món polític.

D'altra banda, la societat catalana no sembla mostrar-se insensible a aquesta expressió d'unitat. La recent editorial conjunts d'uns diaris catalans ha posat de manifest que els ciutadans han agraït i valorat l'esforç de coincidència que l'editorial representava i, de fet, han traslladat al món polític el desig de veure'l compartir accions semblants. I fins i tot, la mobilització ciutadana al voltant de les consultes populars en alguns municipis de Catalunya s'inscriuen en aquest desig de buscar entre tots noves formes col·lectives d'expressió de política unitària.

Un projecte de valors

Aquest no és exclusivament un projecte polític, que ho és. Ni tampoc fonamentalment econòmic, que ho ha de ser. És un projecte que s'adreça al conjunt de la societat per plantejar-li un debat sobre els valors que ens podran permetre guanyar el futur i sortir de la crisi. Catalunya necessita més respecte per al seu autogovern; el debat sobre la constitucionalitat de l'Estatut el que posa de manifest és una trista i tossuda voluntat, des de la resta de l'Estat, de negar a Catalunya la seva voluntat de ser com a país i com a nació. Estem discutint el que ja no s'hauria de discutir i les actituds contràries a les ambicions catalanes recuperen, en alguns casos, lletres i músiques preconstitucionals. Però Catalunya no pot afrontar el combat polític del seu autogovern sense comptar amb el suport d'una societat forta, amb convicció, amb dinamisme, amb moral alta.

I la fortalesa d'una societat depèn dels valors que practica. Una societat no pot ser forta sense esforç, sense autoexigència. Una societat forta és una societat cívica; és una societat solidària i responsable. Cal plantejar-se seriosament si la iniciativa i el dinamisme que tradicionalment s'atribueixen a la societat catalana segueixen sent uns valors vigents en la seva realitat actual. Perquè, el fet cert és que no es pot pensar ni ambicionar el relleu del país sense la plena recuperació d'aquests valors. La suma dels esforços de tots defineix l'esforç col·lectiu. Un país de qualitat, de progrés, de benestar, solidari i cohesionat, lliure i senyor del seu propi destí, no és el fruit d'accions aïllades, per més ben intencionades que puguin estar. Aquest projecte o és de tots o no serà de ningú. O entre tots el fem possible, o no serà possible.

I el mateix podríem dir si ens referim a la situació econòmica. Certament el projecte que es reclama ha d'incorporar mesures concretes, a mitjà i llarg termini, per reconduir l'economia del país, però aquí també ho ha de fer en el marc d'un debat sobre els valors que han d'acompanyar la nostra recuperació econòmica. La crisi és global, però el ritme de la recuperació serà local; uns països ho aconseguiran abans que els altres.

Haurem de competir en un món que no ha tingut encara temps de menystenir valors que no podia practicar. En canvi, en el nostre món, un fals benestar ens ha estovat i ens ha fet negligir els valors bàsics per a un relleu estable i de progrés. Catalunya, entre els factors de la seva pròpia identitat, no ha de negligir el pes de la seva cohesió, de la seva capacitat de generar progrés, de fer del benestar un objectiu col·lectiu.

Un projecte de país és un compendi de valors. Practicats per tothom. No podem pensar una Catalunya políticament forta, econòmicament benestant, i socialment cohesionada, amb una societat que menystingui els valors de l'esforç, la iniciativa, l'autoexigència o la solidaritat; són aquests valors els que omplen de contingut la llibertat i donen sentit a la igualtat. Catalunya només pot enfortir la seva identitat en aquest marc. Catalunya és un poble que s'afirma en la llibertat i que ha fet del progrés de la seva societat un tret fonamental de la seva identitat. En el segle XXI res de tot això es pot fer al marge dels valors que hem esmentat; en aquest rau la garantia del futur col·lectiu.

Conclusions

Aquest manifest, com s'ha dit, vol ser una apel·lació a la responsabilitat de tots per a la construcció d'un projecte de relleu català. Relluar el país; un país que ja té molt, però que ara ens apareix aclaparat per un conjunt de circumstàncies. Un país que es manifesta vacil·lant i desconcertat, i aparentment afeblit. Però un país, que si reacciona, pot relleuar-se de nou. Pot avançar, créixer, guanyar en llibertat, progrés, cohesió i estabilitat.

Per tant, cal reaccionar. Correspon als polítics donar i definir per a Catalunya el projecte de país que la societat reclama. Correspon a la societat recolzar aquest projecte fent seus els valors del canvi.

Tot és difícil, però no ens podem deixar arrossegat per la tendència del moment. Ni el conformisme, ni la desconfiança, ni esperar que la solució vindrà des de fora, resoldran res. La reacció ha d'ésser nostra; des de casa. El relleu és possible. El 2010 ha de tenir aquest sentit.